

**ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

КАФЕДРА ФІЛОСОФІЇ, СОЦІОЛОГІЇ ТА РЕЛІГІЄЗНАВСТВА

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**Евристичне конструювання філософських
понять та концептів**

рівень вищої освіти: третій (освітньо-науковий)

освітньо-наукова програма: «Філософія»

спеціальність: 033 «Філософія»

галузь знань 03 «Гуманітарні науки»

Івано-Франківськ

2022

Робоча програма «Евристичне конструювання філософських понять та концептів» для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти освітньо-наукової програми «Філософія», спеціальністю 033 «Філософія», 26 серпня 2022 р. – 12 с.

Розробники: Гнатюк Я. С. доцент кафедри філософії, соціології та релігієзнавства, к. філос. наук, доцент кафедри філософії.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри філософії, соціології та релігієзнавства
Протокол від «26» серпня, 2022 р. № 1

Завідувач кафедри філософії,
соціології та релігієзнавства М.В. Дойчик

Схвалено методичною комісією філософського факультету
Протокол від «5» вересня 2022 р. № 1

©Я.С. Гнатюк, 2022 рік
©ПНУ, 2022 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 03 Гуманітарні науки Напрямок підготовки 033 – «Філософія»	Нормативна (за вибором)	
Модулів – 2	Спеціальність (професійне спрямування): «Філософія»	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		1-й	
Індивідуальне науково-дослідне завдання _____ (назва)		Семестр	
Загальна кількість годин – 90		1-й	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 1,45 самостійної роботи студента – 2,63	Освітньо-кваліфікаційний рівень: третій (освітньо-науковий)	Лекції	
		12 год.	
		Практичні, семінарські	
		18 год.	
		Лабораторні	
		Самостійна робота	
		60 год.	
Індивідуальні завдання: год.			
Вид контролю: залік			

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – $32/22=1,45$

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни є ознайомити із евристикою як інтегративною і методологічною дисципліною.

1.2. Основним завданням вивчення дисципліни “Евристика” є формування у студентів філософського світогляду та мислення, оволодіння студентами сучасними знаннями з метою формування і розвитку їх професійної компетенції у сфері філософії, отримання необхідного обсягу теоретичних знань, набуття практичних навичок, ознайомлення студентів із засобами і техніками творчого мислення.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати :

природу творчого мислення;

базові моделі творчого мислення;

роль запитань і відповідей у процесі творчого мислення;

основні системи творчого мислення;

прийоми евристичного конструювання понять;

способи конструювання концептів у філософії;

вміти :

застосовувати стратегії і тактики творчого мислення;

використовувати принципи та методики творчої діяльності;

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 90 годин / 3 кредити ECTS.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Теоретичні і методологічні засади евристики.

Тема 1. Поняття і предмет евристики

Визначення евристики. Значення терміна «евристика». Евристика як інтегративна наука. Емпірична і теоретична евристика. Завдання евристики.

Уявлення про евристику. Антична евристика. Середньовічна евристика. Евристика Нового часу. Евристика та психологія творчості. Теорія штучного інтелекту.

Можливості евристики. Проблеми моделювання штучного інтелекту. Психологічні розробки евристичних прийомів і методів.

Тема 2. Евристичний аналіз творчого мислення.

Концептуальні характеристики творчості та творчого мислення. Феномен творчості. Якісно нове і нове у часі. Об’єктивно нове і суб’єктивно нове. Творче мислення. Стилi творчого мислення. Типи творчого мислення. Особливі феномени творчого мислення.

Методи дослідження творчого мислення. Інтроекція. Ретроекція.

Комп'ютерна імітація процесів мислення. Комп'ютерне моделювання проблемного середовища. Реконструкція уявлення проблемної ситуації. Дослідження окремих випадків.

Технологія формування творчого мислення. Традиційне мислення. Творче мислення. Принципи формування творчого мислення.

Змістовний модуль 2. Евристичні моделі творчого мислення.

Тема 3. Евристична модель пошуку, спрямованого на розв'язання задач і проблем.

Евристична модель, спрямована на пошук. Мета пошуку. Поле пошуку. Метод пошуку. Стратегія пошуку. Евристика пошуку. Результат пошуку. Фактор випадковості.

Евристична модель, націлена на розв'язання задач. Задача. Структура задачі. Стадії розв'язання задач. Стратегії розв'язання задач. Алгоритм розв'язку. Евристика розв'язку.

Специфіка розв'язання навчальних задач. Навчальна задача. Види навчальних задач. Алгоритмічні та неалгоритмічні навчальні задачі. Евристична модель, скерована на розв'язання проблем. Проблема. Види проблем. Стратегії розв'язання проблем. Методи розв'язання проблем.

Тема 4. Евристична модель креативного мислення

Креатив, креативність і креативне мислення. Розуміння креативності. Інтуїтивний, новаторський, образний та навіюючий стилі креативного мислення.

Форми для креативного мислення. Правильна постановки задач або проблем. Руйнування шаблонів мислення. Порушення усталених і пошук власних правил. Створення ідеї або рішення.

Тема 5 . Евристична модель латерального мислення

Латеральне і вертикальне мислення. Особливості латерального і вертикального мислення. Правильність та продуктивність. Принцип доповнення.

Прийоми та методи латерального мислення. Пошук альтернативних можливостей. Перегляд вихідних засновків. Відкладення завершальної оцінки. Виявлення домінуючих ідей та вирішальних факторів.

Тема 6. Евристична модель нестандартного мислення

Нестандартне мислення як процес. Співвідношення нестандартного і латерального мислення. Колова істина. Умовна істина. «Логічні бульбашки». Нестандартне мислення і творчість, дивергентне і конвергентне мислення.

Інструменти і методи нестандартного мислення. Творча пауза. Просте фокусування. Творчий виклик. Пошук альтернатив. Каскад концепцій. Провокаційні ідеї. Перехід. Випадковий вхід. Прядіння нитки. Зріз.

Тема 7. Евристична модель паралельного мислення

«Шість капелюхів» як метод паралельного мислення. Специфіка паралельного мислення. Структуроване і неструктуроване паралельне мислення. Техніка «шести капелюхів».

Паралельне мислення у порівнянні зі змагальним мисленням. Мислення ТВГ. Абсолютні дефініції Сократа. Абсолютна істина Платона. Категорично визначені «логічні комірки» Аристотеля. Суперечка заради істини і паралельне

мислення.

«Водяна логіка» і паралельне мислення. Відмінності між «кам'яною логікою» і «водяною логікою». Контекст. Потокограма. Алгоритм побудови потокограми.

Тема 8. Евристична модель спектрального мислення

Аналітичне і спектральне мислення. Мислення прориву. Мислення повного спектру. Спектральне мислення як синтез західного і східного підходу до пошуку рішень. Аналітичне мислення як західний дослідницький підхід. Режим універсального мислення.

Принципи та процес спектрального мислення. Принципи та етапи розвитку аналітичного мислення у процесі розв'язання проблем. Принципи та фази розвитку спектрального мислення.

Змістовний модуль 3. Евристичні моделі філософського мислення.

Тема 9. Філософська евристика

Визначення філософської евристики. Філософський концепт, філософська концепція. Філософська теорія. Філософська система. Особливості філософського мислення. Методологічні одиниці філософського пізнання. Загальні принципи філософського пізнання.

Евристична модель філософської рефлексії. Метод філософування. Філософський метод. Евристичні досягнення філософської рефлексії. Філософське конструювання.

Специфіка отримання нового знання у філософії. Способи отримання нового знання у систематичній філософії та історії філософії.

Евристична модель побудови логічних систем. Логічна система, її властивості. Формалізація. Силогістика. Символічна логіка. Формалізована мова. Металогіка.

Проблема логічного моделювання евристичних аспектів мислення. Моделювання. Проблема створення евристичної логіки. Дескриптивна формалізація. Проблема виразу інтуїції при побудові формальної моделі творчого мислення.

Створення філософсько-методологічних програм конкретно-наукових досліджень. Науково-дослідницька програма. Концептуальна наукова модель об'єкта. Системотворчіть.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усьог о	у тому числі					усьог о	у тому числі				
		л	п	ла б	ін д	с.р .		л	п	ла б	ін д	с.р .
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												

Змістовий модуль 1. Теоретичні і методологічні засади евристики											
Тема 1. Поняття і предмет евристики	9	2	2			5					
Тема 2. Евристичний аналіз творчого мислення	11	2	2			7					
Разом за змістовим модулем 1	18	4	4			12					
Змістовний модуль 2. Евристичні моделі творчого мислення											
Тема 3. Евристична модель пошуку, спрямованого на розв'язання задач і проблем	9	2	2			5					
Тема 4. Евристична модель креативного мислення	10	2	2			6					
Тема 5. Евристична модель латерального мислення	9		2			7					
Тема 6. Евристична модель нестандартного мислення	11	2	2			7					
Тема 7. Евристична модель паралельного мислення	9		2			7					
Тема 8.	9		2			7					

Евристична модель спектрального мислення												
Разом за змістовим модулем 2	57	6	1 2			39						
Змістовний модуль 3. Евристичні моделі філософського мислення												
Тема 9. Філософська евристика	13	2	2			9						
Разом за змістовим модулем 3	13	2	2			9						
Усього годин	90	1 2	2 0			60						

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Поняття і предмет евристики	2
2	Евристичний аналіз творчого мислення	2
3	Евристична модель пошуку, спрямованого на розв'язання задач і проблем	2
4	Евристична модель креативного мислення	2
5	Евристична модель латерального мислення	2
6	Евристична модель нестандартного мислення	2
7	Евристична модель паралельного мислення	2
8	Евристична модель спектрального мислення	2
9	Філософська евристика	2
	Усього годин	18

7. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Поняття і предмет евристики	5
2	Евристичний аналіз творчого мислення	7
3	Евристична модель пошуку, спрямованого на розв'язання задач і проблем	5
4	Евристична модель креативного мислення	6
5	Евристична модель латерального мислення	7

6	Евристична модель нестандартного мислення	7
7	Евристична модель паралельного мислення	7
8	Евристична модель спектрального мислення	7
9	Філософська евристика	9
	Усього годин	60

8. Питання для підсумкового контролю

Для іспиту аспірант повинен знати зміст програмових розділів і тем навчального курсу, відповідно до яких пропонується основний перелік питань:

1. Визначення евристики.
2. Уявлення про евристику
3. Можливості евристики
4. Концептуальні характеристики творчості та творчого мислення.
5. Методи дослідження процесів творчого мислення.
6. Технологія формування творчого мислення.
7. Евристична модель, спрямована на пошук.
8. Евристична модель, націлена на розв'язання задач.
9. Специфіка розв'язання навчальних задач.
10. Евристична модель, скерована на розв'язання проблем.
11. Креатив, креативність і креативне мислення.
12. Форми для креативного мислення.
13. Латеральне і вертикальне мислення.
14. Прийоми та методи латерального мислення.
15. Нестандартне мислення як процес.
16. Інструменти і методи нестандартного мислення.
17. «Шість капелюхів» як метод паралельного мислення.
18. Паралельне мислення у порівнянні зі змагальним мисленням.
19. «Водяна логіка» і паралельне мислення.
20. Аналітичне і спектральне мислення.
21. Принципи та процес спектрального мислення.
22. Визначення філософської евристики.
23. Евристична модель філософської рефлексії.
24. Специфіка отримання нового знання у філософії.
25. Евристична модель побудови логічних систем.
26. Проблема логічного моделювання евристичних аспектів мислення.
27. Створення філософсько-методологічних програм конкретно-наукових

досліджень.

9. Методи навчання

Словесні методи: лекція, пояснення; наочні: ілюстрація, демонстрація.

10. Методи контролю

Тестові завдання, усне опитування, контрольні роботи.

11. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота								Сума	
Змістовий модуль №1		Змістовий модуль №2			Змістовий модуль №3				
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	100
11	11	11	11	11	11	11	11	12	

12. Методичне забезпечення

1. Гнатюк Я. С. Еристика та евристика / Я. С. Гнатюк. – Івано-Франківськ: Симфонія, 2013.

13. Рекомендована література

2. Гнатюк Я. С. Еристика та евристика / Я. С. Гнатюк. – Івано-Франківськ: Симфонія, 2013.
3. Дуцяк І.З. Методи формування гіпотез: Монографія / І.З. Дуцяк. – К.: ВПЦ «Київський університет», 2006. – 173 с.
4. Карамішева Н. В. Логіка. Пізнання. Евристика / Н. В. Карамішева. – Львів: Астролябія, 2002.
5. Карамішева Н.В. Евристика: навчальний посібник / Н.В. Карамішева. – Львів: ПАІС, 2013. – 272 с.
6. Рижко В.А. Засоби побудови наукових теорій / В.А. Рижко. – К.: Видавництво Наук. Думка, 1975. – 116 с.

Робоча програма з навчальної дисципліни “Евристичне конструювання філософських понять та концептів” для здобувачів 3 освітнього рівня (доктора філософії).

Перезатверджена без змін та доповнень (зі змінами та доповненнями) на 2023-2024 навчальний рік на засіданні кафедри філософії, соціології та релігієзнавства

Розділ робочої програми навчальної дисципліни	Зміни і доповнення

Протокол засідання кафедри філософії, соціології та релігієзнавства від «___»_____ 2023 р. № ___

Робочу програму схвалено методичною комісією факультету психології
Протокол № ___ від «___» _____ 2023 р.

Робоча програма з навчальної дисципліни “Евристичне конструювання філософських понять та концептів” для здобувачів 3 освітнього рівня (доктора філософії).

Перезатверджена без змін та доповнень (зі змінами та доповненнями) на 2024-2025 навчальний рік на засіданні кафедри філософії, соціології та релігієзнавства

Розділ робочої програми навчальної дисципліни	Зміни і доповнення

Протокол засідання кафедри філософії, соціології та релігієзнавства від «___»_____ 2024 р. № ___

Робочу програму схвалено методичною комісією факультету психології
Протокол № ___ від «___» _____ 2024 р.

Робоча програма з навчальної дисципліни “Евристичне конструювання філософських понять та концептів” для здобувачів 3 освітнього рівня (доктора філософії).

Перезатверджена без змін та доповнень (зі змінами та доповненнями) на 2025-2026 навчальний рік на засіданні кафедри філософії, соціології та релігієзнавства

Розділ робочої програми навчальної дисципліни	Зміни і доповнення

Протокол засідання кафедри філософії, соціології та релігієзнавства від «___» _____ 2025 р. № ___

Робочу програму схвалено методичною комісією факультету психології
Протокол № ___ від «___» _____ 2025 р.

Робоча програма з навчальної дисципліни “Евристичне конструювання філософських понять та концептів” для здобувачів 3 освітнього рівня (доктора філософії).

Перезатверджена без змін та доповнень (зі змінами та доповненнями) на 2026-2027 навчальний рік на засіданні кафедри філософії, соціології та релігієзнавства

Розділ робочої програми навчальної дисципліни	Зміни і доповнення

Протокол засідання кафедри філософії, соціології та релігієзнавства від «___» _____ 2026 р. № ___

Робочу програму схвалено методичною комісією факультету психології
Протокол № ___ від «___» _____ 2026 р.